

ואם קובע מקום לחפץ לגמרי, הכל מודים שאסור בטלטול, משום מוקצה מחמת חסרון כיס (תוס' להלן מו, א ד"ה והא). ודוקא כלי שמלאכתו לאיסור, אבל כלי שמלאכתו להיתר, אפילו אם קובע לו מקום מותר בטלטול (פני יהושע שם). ■ וכן הלכה [בסתמא, אבל אם מקפיד על טלטול מחשש שיפסד, אסור בטלטול מדן 'מוקצה מחמת חסרון כיס'] (משנ"ב שח, ח).

המשך מדף זה:

דְּבַר שְׂאִין מִתְּפִינֵי מוֹתָר, ואין זה הלכה לענין שבת דוקא ומשום 'מלאכת מחשבת אסרה תורה', שהרי רבי שמעון מתיר דבר שאין מתכוין בכל התורה [כמבואר בגמ' להלן, ולהלן קלג, א, ונזיר מב, א] [תוס' להלן עה, א ד"ה מתעסק, וקי, ב ד"ה תלמוד, וכתובות ה, ב ד"ה אם], אלא ההיתר נלמד מכלאים [שתבאר הגמ' בסמוך, וביבמות ד, ה] (פני יהושע לעיל מב, א בדעת תוס'). ויש שפירש, שהיתר דבר שאין מתכוין הוא מסברא (רשב"א יבמות ד, ב). ויש שפירש, שההיתר בשבת הוא משום 'מלאכת מחשבת אסרה תורה', וממנה לומד רבי שמעון לכל התורה (ריטב"א יומא לד, ב).

וגדר היתר דבר שאין מתכוין, שכיון שכוונתו בפעולתו למעשה שעושה [גרידת מיטה וספסל], אפילו אם נעשית מחמתה מלאכה [חריצת חריץ], אין המלאכה נחשבת מעשה שלו (אתון דאורייתא כד; קובץ שיעורים פסחים קטז, וח"ב כג), או שכוונת בעל המעשה מגדירה את שם המעשה, ואין למלאכה הנעשית ממילא שם מעשה (שערי יוסף ג, כה).

כָּל הַיָּכָא דְּכִי מִיְכִינֵי אֵיכָא אִיסְרָא דְּאוּרִיתָא, שאמנם כיבוי רגיל אין בו איסור תורה, יש אופן של כיבוי שיש בו איסור תורה, במכבה פתילה וצריך להבהבה (תוס'). ויש מפרשים, שאפילו אם אינו צריך להבהבה פתילה, אבל מאחר ויש אופן שחייב מן התורה [אם צריך להבהבה], גזר רבי שמעון לאסור כל טלטול נר, שהרואה אינו יודע אם המטלטל צריך להבהבה או לא, לא כן בגרירת מיטה וספסל שאין אופן שחייב מן התורה, לא גזר בה (רמב"ם ח"י ה"ר).

מוֹכְרֵי כְּסוּת מוֹכְרֵין כְּדָרְכָן, דרך מלבוש (רש"י לעיל כט, ב ד"ה מוכרין), ויש סוברים, על כתפיהם, אבל דרך מלבוש אסור (רמב"ם כלאים י, טז כביאר כסף משנה והמהר"י קורקוס שם יח; ריטב"א שם), משום שאיסור לבישת כלאים הוא עצם הלישה אפילו אם אינו נהנה (כסף משנה ומהר"י קורקוס שם), או משום שפסיק רישא הוא שיהנה ממנו ואז אסור גם אם אינו מתכוין [וראה להלן בסמוך] (ריטב"א שם).

וּבְלִבְדָּ שְׂלָא יִתְּפוּן וְכוּ', כגון שהוא לובש מלבושים נוספים מלבד הכלאים, שאם לא כן הוא פסיק רישא שמודה רבי שמעון שאסור (תוס' לעיל כט, ב ד"ה ובלבד, רשב"א שם; מאירי שם בתירוץ ראשון), ויש סוברים, שמותר אף בפסיק רישא, שבאיסורי הנאה הדין שאינו מתכוין מותר גם בפסיק רישא, משום שאסרה תורה את הנאה, והנאה בלא כוונה אינה נחשבת הנאה (ר"ן חולין לב, א מדפי ה"ר"ף).

המשך מדף זה:

הַמְּחִיזֵר מִטָּה שֶׁל טְרִסְיִים בְּשֶׁבֶת חַיִּיב חֲטָאָתָא, משום מכה בפטיש, שבהרכבת המיטה הוא מתחיל וגומר את מלאכת עשייתה, ואינו חייב משום בונה, שאין בנין בכלים [כדעת בית הלל (ביצה כא, ב - כב, א) שהלכה כמותם] (רש"י; ר"י מלוני; מאירי).

כוונתו לטלטל את המוקצה אלא את ההיתר שתחתיו (תוס'). ויש הסובר שטלטול מן הצד מותר בכל גווני (בעל המאור). ■ להלכה טלטול מן הצד מותר רק לצורך דבר המותר [כדעת תוס'] (שו"ע או"ח שיא, א ו-ח).

המשך מדף זה:

ויש סוברים, ש'לדברי המתיר' - רבי שמעון שמתיר טלטול נר קטן בין של חרס בין של מתכת, אבל אסור פמוט שהוא נר גדול שדינו ככוס וקערה שלא יזיזם ממקומו כי מקצה אותם מדעתו לגמרי, שהיה צד לומר שרבי שמעון אסור כוס וקערה כשהם מוקצים גם מחמת מיאוס, אבל פמוט ממתכת ואינו מאוס יהיה מותר אפילו שהוא גדול, ומחדש רבי זירא, שכיון שהוא גדול אין דעתו עליו ואסור. ו'לדברי האוסר' - רבי מאיר ורבי יהודה האוסרים בנר חרס קטן שהדליקו בו משום שהוא מוקצה מחמת איסור וגם מוקצה מחמת מיאוס, אבל פמוט שהוא ממתכת ואינו מאוס מותר לטלטלו, כי מוקצה מחמת איסור לבד מותר, ונחלקו שלרבי יהודה אסור בין מוקצה מחמת איסור ובין מוקצה מחמת מיאוס, ולרבי מאיר רק מוקצה מחמת איסור (ע"פ תוס' וחת"ס השלם ד"ה לדבר).

המשך מדף זה:

הַיְיָא רַבִּי שְׁמַעוֹן הַיָּא דְּלִיתָ לֵיהּ מוֹקְצָה, שאמנם מודה בכוס קערה ועששית שהם מוקצה מאחר ומסיח דעתו מהם, אך מוכני אינה מיוחדת למעות ודעתו עליה ומצפה אימתי יפלו או ינטלו המעות שעליה על ידי עבד או תינוק (רשב"א; ריטב"א; ב"י או"ח שי, ב, וראה חזו"א או"ח מא, ד).

המשך מדף זה:

הַיָּכָא דְּלֵא דְּחֵייהּ בְּיָדִים, כגון שהכניס פירות לאוצר (רש"י ותוס'), שלא דחאם בזה מלאוכלם, לפי שדרך להכניס לאוצר גם פירות שמסתפקים מהם, אלא שמצניעים אותם שם (שו"ע הגר"ז תצה קונטרס אחרון ט).

סְלִקָּא דְּעָתָא אֲמִינָא בִּינּוֹן דְּקָאכִיל וְאִזִּיל לֹא לִיְבַעֵי הַזְּמָנָה, שכיון שהוא אוכל והולך, היה מקום לומר שמתחילה היתה דעתו עליהם על הזמן שיחזרו ויהיו ראויים, ולכן לא יצטרכו הזמנה (חזו"א או"ח מד, ו ד"ה שם בגמ', בביאור ראשון).

המשך מדף זה:

וְלֹא טִילְטְלָהּ, כדרכה, אלא ניער גלימתו כדי שתסור מעליו, וכדין חפץ של איסור שנשכח, שמותר לנער ולהפילו [ראה להלן (קמב, ב) (ריטב"א)]. ויש שפירש שלא טלטלה כלל, שלא היה יכול לנערה מחשש שתישבר, או שהחמיר על עצמו אפילו בשכח (תכמת מנוח).

הוֹאִיל וְאָדָם קוֹבַע לָהּ מְקוֹם, שאין דרך לטלטלה אלא להשתמש בה במקומה (רש"י), וכל שקובעים לה מקום אינה נחשבת כלי לטלטול (חזו"א או"ח מ, יג, בביאור דברי התוס' לעיל לה, א ד"ה ואפילו). ויש שביאר, ש'קובע לה מקום' היינו שאין דרך להשתמש בה אלא למלאכתה (חזו"א שם בביאור דברי התוס' להלן מו, א ד"ה והא).